

101. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 12 I 1868 Rkp. BJ 13133 k. 90-91.

[Tłumaczenie:]

[k. 90r]

12 stycznia 1868, Drezno

Dippoldiswaldergasse 8

Proszę z góry mi wybaczyć, drogi przyjacielu, chaotyczność tego listu... Przed chwilą otrzymałem wiadomość o poważnej chorobie mojej żony¹, praca nie daje mi spokoju, tysiąc drobnych przykrości – nie licząc tych większych – mnie dręczy... Mam jedynie czas, by uścisnąć Pańską dłoń i wrzucić kilka słów do skrzynki pocztowej.

Śmierć Waligórskiego² jest ciosem dla tych wszystkich, którzy mieli do czynienia ze sprawami poznańskimi. Choć był kimś nieznanym i nowym, dzięki swemu uporczywemu i nieustannemu działaniu wywierał zbawienny wpływ na tę krainę, która jest zdezorganizowana podobnie jak cała Polska. Bez niego wszystko, w tym „Dziennik”³, ponownie popada w bezwład i całkowitą niemoc, albo znowu przechodzi w ręce ultramontanów i reakcjonistów...

Nic jeszcze nie wiem, jaki los czeka „Dziennik”. Był słaby, ale jakoś wegetował – przynajmniej starano się go ulepszyć.

Moje starania w Toruniu i prośby tam adresowane nie przyniosły jeszcze żadnego dobra, pisałem kilkakrotnie i nalegałem, ale wszędzie, w Galicji, w Poznaniu, człowiek zderza się co chwila z tą gołosłowną niemocą, gadatliwą i niepoprawną.

[k. 90v] Nie wyobraża Pan sobie, ile niepowodzeń spotkało mnie z tymi ludźmi, ile rozczarowań, ile muszę wycierpieć... Jeśli mam jeszcze resztki sił i nie upadam przytłoczony i zrozpaczony, to dlatego, że Pan Bóg naprawdę podtrzymuje mnie w cudowny sposób dzięki mojej wierze, iż nasza sprawa jest świętą sprawą i prędzej czy później musi odnieść zwycięstwo.

¹ Zofia z Woroniczów Kraszewska (1816-1890) – bratanica arcybiskupa Jana Woronicza, wychowywała się w Horodcu, w 1838 r. poślubiła J. I. Kraszewskiego, z którym doczekała się czwórki dzieci: Konstancji, później Łozińskiej (1839-1871), Jana Albina (1841-1917), Franciszka (1843-1927), Augusty Marii, później Męczyńskiej (1849-1917); początkowo mieszkali z mężem m.in. w Żytomierzu, w 1860 r. przenieśli się do Warszawy, od 1863 r. nigdy już się nie spotkali.

² Mieczysław Waligórski – zob. list nr 81.

³ „Dziennik Poznański” – zob. list nr 8.

Na pewno nie zapomnę w *Rachunkach*⁴, które właśnie obecnie zajmują moją uwagę, i będę pracował nad nimi aż do marca (ogromne przedsięwzięcie, gdyż trzeba będzie ująć całą historię Polski z roku 1867) – nie zapomnę o Pańskiej edycji. Czy pojawiło się coś nowego?

Mój drogi Władysławie... Leopold Kronenberg⁵ z Warszawy jest w Paryżu, mieszka przy rue de Courcelles, pod numerem 88. Zaraz do niego napiszę, by poprosić go o pomoc przy sprzedaży obrazów. Niestety, [k. 91r] jest czymś nader prawdopodobnym, że nie zdoła nic w tej sprawie zrobić, ale jeśli zwróci się do Pana, chcąc je obejrzyć... proszę mi pomóc.

Jeśli się nie uda, wówczas proszę odesłać mi obrazy, muszę je sprzedać, jestem bez grosza i mam jakąś nadzieję, że pozbędę się ich w Berlinie.

Ale przedtem proszę wysłuchać, co ma do powiedzenia. Jeśli ich nie obejrzy, proszę polecić, by je zapakowano (kość słoniowa ochroniona szkłem wymaga szczególnego potraktowania) i proszę je wysłać.

Proszę mi wybaczyć tę ogromną pracę, jaką Pana obarczam.

Dostałem list od Bronisława⁶. Proszę mu przekazać, że nie odpowiem od razu, ponieważ jestem w tej chwili przeciążony pracą nad *Rachunkami*.

Jeśli chce Pan, bym coś ogłosił w *Rachunkach*, proszę przesłać mi notatki i, jeśli to możliwe, egzemplarz danej książki pod opaską⁷.

[k. 91v] Jeśli Kronenberg zamierza podjąć jakieś działanie, uda się do Pana, ale trzeba usilniej go poprosić. Zdaję się na Opatrzność – zbyt wiele kosztuje mnie wyciągnięcie ręki. Ach! ale czasy są ciężkie!

Bronisław nie czuje się dobrze z powodu chłódów, które wszędzie są trudne do zniesienia... biedak, jakże się lękam o jego zdrowie!

Proszę przyjąć wyrazy mojej wiernej przyjaźni. Szczerze Panu oddany

Józef Ignacy Kraszewski

P.S. Masz rację, że nie wiadomo, czy w polityce skończy się na piorunach, czy na błocie, ale błoto prawdopodobniejsze w obecnych czasach.

⁴ Bolesławita, *Z roku 1867 Rachunki* – zob. list nr 80.

⁵ Leopold Kronenberg – zob. list nr 4.

⁶ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.

⁷ Przesyłka „pod opaską” – zob. list nr 27.